Ч. 182. Четвер 15 (28) серпня 1902. Рік XII.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостввах на провінциї:

на цілий рік К 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . „ —·40

Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік К 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . „ —·90

Поодиноке число 6 с

Вісти політичні.

(До ситуациї. — Подорож італїяньского короля до Берлина. — З Македониї. — Холера у всхідній Азиї.)

Дальші наради обох президентів кабінетів в справі митової тарифи, відбудуть ся на другий тиждень в Будапешті. Участь возьмуть також оба міністри торговлї. Др. Кербер виїде вже ві второк до Будапешту, однако конференциї зачнуть ся аж в середу. — Угорский фаховий референт для автономічної тарифи митової, міністерияльний радник Біро, полишив ся по від'їздї угорских міністрів ще у Відни, аби з австрийским фаховим референтом Реслером обговорити деякі подробиці, що стоять в звязи з тарифою. — Нововибраний краіньский сойм, котрий з причини обструкциї клерикальних Словінців закрито дня 25 червня, заки ще всеїв що зробити, має бути скликаний в грудни на коротку сесию, задля деяких конечних ухвал, головно задля ухвали що-до реґуляциї одної з рік. У відповіди на предложеня клерикальних Словінців скликаня сойму в грудни, поставило правительство услівє, що виділ краєвий дасть запоруку, що обструкция не спинить нарад сойму. Виділ краєвий на то предложене ще не відповів, однако тяжко припускати, аби міг дати таку запоруку. Партия клерикальна, котрої обструкция була причиною закритя сойму, починає тепер єсма пізнавати, що єї поступок був невідповідний, і сама хоче наклонити правительство до скликаня сесиї. Отже можна надїяти ся, що тепер не буде устроювати обструкциї.

Як ми вже доносили вибрав ся італїяньский король в гостину до Берлина. В переїздї задержав ся король вчера по полудни в Ґешенен, на швайцарскій земли, де єго на двірци повитала депутация швайцарскої союзної ради з президентом Швайцариї Земпою. Король перейшов поперед почетну компанію войска і приймав представленя ріжних достойників. В пирі устроєнім союзною радою в честь короля взяло участь 35 осіб. Промавляв президент ради, витаючи короля в імени швайцарского народу і ради союзної, а вкінци підніс тоаст в честь короля, королївскої родини і італїяньского народу. Король відповів тоастом по італїяньски, висказуючи свою симпатию для Швайцариї і випив на поводжене швайцарскої союзної ради. О год. 5½ по полудни від'їхав король в дальшу дорогу. Нїмецкі часописи витають короля дуже щиро і симпатично. На цілій дорозї куди король переїздив, особливо в Швайцариї, пороблено дуже строгі средства осторожности. Всї двірці зелїзничі були на пів години перед приїздом короля опорожнені, навіть дневникарі не мали приступу. Лише в Ґешенен одержали дневникарі білєти вступу на перон, але й то в дуже обмеженім числї.

Межи обома македоньскими комітетами веде ся тепер завзята борба. Новий комітет домагає ся від давного видачі архіву, який він мусить дістати в свої руки всякими леґальними способами. В відкритім письмі оправдує ся новий комітет зі свого поведеня. Одобренем справозданя про дїяльність дотеперішного комітету заперечив „конґрес меншости“ характер болгарско-македоньского комітету, котрий не має бути революцийним. Бо, скоро болгарский центральний комітет прийме на себе ролю внутрішно-македоньскої революцийної орґанізациї, тоді точка тяжести цілої акциї пересуне ся до Болгариї, а протест, до якого приладжує ся македоньске населенє, набере перед сьвітом характеру внутрішного вмішуваня, замість представити ся виразом терпіня того населеня, чим він дійстно єсть. Новий комітет має один успіх перед дотеперішним центральним комітетом Зончева, а именно він має вже тепер 15.000 франків готівки, коли тимчасом давний комітет має лише довги. — Коли так македоньскі проводирі ведуть поміж собою спори в Софії, македоньскі ватаги зброять ся дальше. Грецка полиция увязнила недавно в пірейскій пристани чоловіка, котрий заходив ся в товаристві Турка 4 великі скринї динаміту, 20 скринь пальних предметів, 4 мішки пороху і 10.000 патронових рурок перевезти до Солуня. Сей чоловік, именем Сербій, прихоплений вже пятий раз на такій справі. Турка, що втік тимчасом, глядає грецка

10)

Вибухи вулканічні і землетрясеня та їх причини.

(Дальше.)

Треба тут згадати ще про два вельми характеристичні вибухи вулканів Кракатава і Ґунунґ Ґелюнґ в Індийскім океанї. Що до сили і величавости з'явища, був вибух вулькану Кракатава безпечно найбільшим, які лиш нам знані.

В проливі Сундайскім, на полудневий захід від Суматри, єсть кілька малих островів, про котрі аж до 1883 р. мало що було звістно. Межи ними був один званий Кракатау або Кракатава або також Пулю Саката. На сім острові були з давен давна два стіжковаті вулькани, один з них високий на 823, а другий на 859 метрів. Нараз в маю згаданого року наспіла вість до Европи, що на сім острові заносить ся на якусь велику катастрофу. Які були перші ознаки сеї катастрофи, годі знати, бо на тім острівци не було людий, лиш від часу до часу приїздили туди рибаки із Суматри. Ті вісти, які подали були кораблї, що туди перепливали, походили вже з тої пори, коли з'явище прибрало вже було великі розміри.

Дня 20 мая перепливав попри остров нїмецкий корабель воєнний „Елїзабет“ і видів, що з одного і звульканічних стіжків добуває ся величезна хмара диму страшенно високо в гору. Висоту тої хмари змірено зараз дуже докладно, і показало ся, що она доходила до висоти 11.000 метрів, отже майже півтора милї високо! Рівночасно падав на корабель і попіл, хоч то було досить далеко від острова. З'явище се тревало через кілька днів, і єго видко було не лиш з кораблїв на мори, але також і з деяких міст на острові Ява. В Батавії чути було якийсь підземний гук і трясенє землї, але нїхто не міг здогадати ся, від котрого з вульканів, котрих на сундайских островах єсть богато, оно походить. В половинї червця був мабуть вже великий вибух, бо анґлїйский корабель „Сіям“ побачив на мори велику масу т. зв. жужелевого каміня або бімштину, плаваючого верх води.

Дня 26 серпня розпочала ся велика катастрофа, так велика, що від неї вигинули всї люди, що жили на острові Себезіє, віддаленім на 20 кільометрів від Кравватава. День був ясний; около пів до 3 год. по полудни побачив анґлїйский корабель „Джон Буль“, що гора зачала сильно вибухати. Вечером став падати попіл. В Анджер і других містах на побережу Яви людем стало дивно, що зараз по заході сонця настала велика темнота. Кілька разів чути було великий гук, море стало неспокійне, і розбило кілька суден, а деякі викинуло на побереже. Вода позаливала береги і затопила кілька сіл. Далеко сильнїйше дав ся почути вибух на полудни. Густий попіл зачав засипувати кораблї, а при тім спадало також і велике розжарене камінє. Попіл спадав в так великій масї, що о 2 год. в ночи нападав на корабли „Бербіс“ майже на метер грубо. Настала була така пітьма, що нїчогісенько не було видко, гора страшенно гриміла і блискавки прошивали воздух, котрий так був переповнений електричностию, що на линвах і маштах показували ся сьвітла, і мов огненні змиї бігали довкола маштів. Керманич на „Бербіс“ ледви міг устояти при кермі, бо кілька разів діткнув ся металевих частий керми, дістав сильного удару електричного.

Досьвіта дня 27 серпня трохи пояснило ся; але незадовго настала знов пітьма, котра тревала 18 годин. Величезна маса попелу, змішана по части з водою так, що зробило ся мов би густе тісто, камінє та жужлї стали засипувати цілий пролив і сусїдне побереже Яви і Суматри, море зачало бурити ся і здоймали ся високі филї, котрі від 6 год. рано котили ся до берегів і заливали їх. Около 10 години перед полуднем настала головна катастрофа. Внаслідок якогось страшенного вибуху, чи може від того, що остров Кракатава запав ся, море страшенно розбурхало ся; филї здоймали ся високі як гори, декотрі високі на 30 метрів, і одна за другою гнали до побережа Яви та заливали тут міста і села, ліси і поля, а коли вода відтак сплила, вся земля була так знищена, що стратила зовсім свій давний вид.

полиция всякими способами, позаяк бачить в нім головного аґента комітету. Ся обставина, що забрано порожні рурки набоєві, а окремо материял до набоїв, сьвідчить, що сі рурки мали бути наповнювані порохом в Македонії.

Не лише в Манджуриї, але в цілій всхідній Азиї, а особливо на американьских островах Филипинах, лютує холера чим раз більше і більше. Доси сконстатовано урядово 21.400 случаїв занедужаня, з котрих 16.105 скінчило ся смертию. Знатоки филипиньских відносин кажуть однако, що не всї случаї удало ся записати. Їх число виносить в дійстности около 28 тисяч. Депеша з Манїлї доносить, що в суботу, дня 2. с. м. занепало 502 люда. Є то найбільше число занедужань, яке лучило ся в однім дни. З Американцїв померло від часу появи пошести 48, а з Европейцїв 18 осіб. В американьскій армії, розміщений на Филипинах, рівнож забирає холера чим раз більше жертв. В послїдних двох тижнях померло 32 жовнірів.

Новинки.

Львів дня 27-го серпня 1902.

— **Важне для катехитів** і тих, що учать релїґії в народних школах. „Митроп. Ординарият подає до відомости (в ч. 10 „Архиепархияльних Відомостий“), що о. Евгенїй Гузар, катехит мужескої учительскої семинариї у Львові, уложив і видав дві части практичного провідника для катехитів. В першій части поясняє ся спосіб научаня дїтий в 1 і 2 степени науки, взглядно в 1 клясї народних шкіл, а в другій части поясняє ся предмет малого катехизма, призначений для 3 і 4 степеня науки, взглядно для 2 кляси народних шкіл. Поручає ся Вч. Духовеньству сю книжку яко практичне руководство при науцї релїґії. — Набути можна обі части по цїнї 2 К 40 с., а з почтовою пересилкою о 20 с. більше — в книгарнях ім. Шевченка і Ставропиґийскій у Львові“. Сими днями появить ся в розпродажи т р е т я ч а с т ь п р а к т и ч н о г о п р о в і д н и к а д л я к а т е х и т і в, в котрій поясняє ся наука релїґії для 5 і 6 степеня науки, взглядно для 3 і 4 кляси народних шкіл. Сю третю часть можна буде набути рівнож в книгарнях ім. Шевченка і Ставропиґийскій у Львові по цїнї 2 К 40 с., а з почтовою пересилкою о 20 с. більше. — Численні устні і письменні признаня, які автор сеї книжки від інтересованих одержав, як також скора розпродажа першої і другої части вказують наглядно на пекучу потребу і велику хосенність сеї книжки.

— **Дар для Папи Льва XIII.** З нагоди ювилею має одержати сьв. Отець дуже цїнний дар. Є се іменно величезний топаз, який найшли в Бразилїї, в провінциї Мінас Ґерасс. Він важить 1784 кар. На камени, що есть — і правдоподібно полишить ся найбільшим із всїх знаних доси топазів, вирив свого часу знаний покійний проф. Андрея Каріелльо долотом образ Спасителя в хвили, як установляє Найсьвятїйшу Тайну. Праця коло того тревала 10 лїт; різьбар-професор ужив до виконаня образу диямантового порошку за суму 400.000 франків. Топаз був колись власностию неаполїтаньских Бурбонів і перейшов опісля наслїдком полїтичних подій на власність артиста-різьбара. Єго наслїдники хотїли камінь продати ґр. Казертї. Однак ґраф заявив, що майстерна робота перевисшує много вартість топаза, а цїна, яку може жертвувати, буде завсїгди невідповідна. Тепер уряджено складку, щоби камінь купити і жертвувати в дарунку сьв. Отцеви.

— **Товариство „Руских женщин“ в Станиславові** устроює дня 4-го вересня с. р вечерок з танцями в комнатах станиславівских народних товариств ул. Собіского ч. 28. — Початок о 9-ій годині вечером. — Вступ від особи 3 К, родинний білет для 4 осіб 10 К. — Для пань вечерковий стрій або народний, для панів балевий. — Дохід призначений на будову дому „Інститута дївочого“ в Станиславові. Добровільні датки приймають ся з подякою.

— **Нові жандармскі шеломи.** Жандармерия одержить за цїсарским дозволом друге накрите голови. Буде се корковий шелом, зроблений з коркової плити, зверха крие єго непеpемокаюча брунатна маса. Той шелом не ріжнить ся дуже від дотеперішних, які роблять із шкіри. Жандармерия буде носити корковий шелом тілько в часї служби, а шкіряний, кілько разів буде потреба того.

— **Вписи учеників і учениць** до 4-клясової школи ім. М. Шашкевича у Львові будуть відбувати ся в днях 27, 29 і 30 серпня с. р. кождого дня рано від 9 до 12, а пополудни від 3 до 5 години.

— **Вписи до 4-клясової рускої школи вправ у Львові** відбудуть ся дня 29 і 30 н. ст. серпня від 8—12 години перед полуднем і від 3—5 по полудни в канцеляриї школи при ул. Длуґоша ч. 17. Ся школа приготовляє дуже добре учеників до середної школи. Учеників в одній клясї не може бути більше як 40.

— **Церковний напівник,** давно заповіджений п. П о л о т н ю к о м як нам доносять, вже появив ся з друку. Такого підручника до науки церк. сьпіву доси у нас не було. Видане п. Полотнюка має представляти ся дуже користно. Цїна брош. примірника 2 зр. і 30 кр. на реком. пересилку. Замовляти у видавця (І. Полотнюка) в Станїславові.

— **Не повело ся.** Абрагам Цукерберґ з Дрогобича вибрав ся дня 21 с. м. на торг до Самбора і присїв ся на фіру до Зіся Левенберґа та Саломона Ваґнера. В дорозї виймив він Ваґнерови 30 К а Левенберґови 11 К і два льоси по 44 К. і під самим Самбором присїв ся на якусь иншу фіру. Пошкодовані аж в Самборі спостерегли ся, що злодій їх обікрав і дали знати на полїцию, а та вислїдила проворного злодія і відставила до суду, де єго замкнено на місяць. При ревізиї найдено при нїм 110 К крім льосів; очевидно обікрав ще когось, бо мав більше гроший при собі.

— **Нове купелеве місце на Буковинї.** В Качицї витрискує з північно-східної сторони гори Кузої мінеральне жерело, що дає в протягу одної мінути 10 лїтрів води. Вода квасковата і має окрім инших 10 хемічних складових частий дуже малу скількість чистого углевого квасу. В північно-західній части сеї гори, покритої смереками, є в обсягу кількох квадратових метрів три сїрчані жерела, що мають солону воду і дають в протягу 40 секунд 10 лїтрів води. Ся цїла природна продукция досить велика і дорогоцїнна, щоби заложити купелї в громадї Качицї. Перед кількома днями відбула ся в тій справі в Качицї нарада лїсничої спілки в присутности старости Маковея і санїтарного концепіста дра Клочека.

— **Мати зрадила мимо волї.** Перед двома роками служив у віденьского носильника, Іва-

---

з міст, як Анджер, Бантам і Мерав, та богато инших, не було вже й слїду. В декотрих місцевостях, як н. пр. на островах Себезіє і Серамі, вигинули всї люди. Лиш деякі виратували ся як би якимсь чудом, а то в той спосіб, що перша велика филя вхопила їх „як би яке стебло“ і занесла їх далеко в глубину краю і там лишила.

Що пізнїйше дїяло ся, трудно описати; всїх взяв смертельний страх, ті що ще жили, думали лиш о тім як би ратувати своє житє, а чорна пітьма всїх і все вкривала; попіл не переставав падати, страшенний гук не втихав, вихор і громи не переставали лютити ся. Дня 28 серпня рано знову прояснило ся, вибух ще не був проминув, але вже значно ослаб. Найблизші сторони побережа Ява і Суматри так змінили були зовсім свій вид, що поодиноких місць не можна було вже розпізнати, а хиба лиш означити їх положене. Буйна ростинність на островах щезла зовсім, а земля була голісенька, вкрита лиш поганим намулом, деревами повириваними з корінєм, розвалинами з будинків та трупами людий і зьвірят. В проливі сундайскім плавала величезна маса бімштину, дерева і трупів. Після урядового обчисленя згинуло в сїй катастрофі 40.000 людий.

Але що стало ся в сім часї на самім острові Кракатава? Дня 26 серпня був то ще остров, що мав $33^1/_2$ квадратових кільометрів з вульканїчною горою на 822 м. високою і двома поменшими кратерами; з одного із сих настав був великий вибух. Дня 28 серпня більша часть острова щезла вже була під морем а з давного острова лишило ся ще лиш $10^1/_2$ квадр кільометра. Але боками тої руїни насипало на ново широку смугу вульканїчної маси, так, що новий остров Кракатава мав $15^1/_2$ квадр. кільометрів. Перелом пішов через саму саредину вульканїчної гори, з котрої ще доси сторчить одна половина на 800 м. висока; з одного єї боку есть стрімка стїна, котра спадає просто аж до моря, котре займило місце давного кратеру. Де давнїйше була земля, настало тепер море на 200 до 300 м. глубоке. Деж подїла ся давна земля острова? Запасти ся она не могла, бо по за кратером море не сягає глубше, лиш зробило ся більше мілке а то длятого, що вулькан насипав там своєї маси. Не що иншого лиш вибух вулькану або просто висадив у в здух цїлу ту часть острова, що щезла або гора запала ся і впала на то місце, звідки ішов вибух, а той єї звідси розніс на всї сторони. Гора розлетїла ся аж під морем і длятого вода великою струєю впала на розпалену масу; настав страшенний вибух, розвалини кратеру і впадаючу воду викинуло у воздух, а море довкола від того вибуху страшно затрясло ся.

Тота заливаюча филя, що около 10 год. спустошила побережа Сундайского заливу, була по всій імовірности наслїдком тої катастрофи; длятого не від річи буде придивити ся близше тій великій филї. Після того, як де були які береги, була і висота єї всїляка. Коло морскої лїхтарнї у Влякен Гук була она 15 м. висока, коло Тельок Бетонґ 22 м., коло Мерака, Анджера і на острові Дварс 35 м. Але той рух води не обмежив ся лиш на Сундайский пролив; він понїс ся по якімсь часї аж до найдальших побереж. Всюди, як далеко сягає Індийский океан море било страшенно об береги, на Цейльонї, на острові Маврикія а навіть в Порт Елїзабет в Капляндї і в Аденї при входї до Червоного моря. Рух той понїс ся дальше по цїлім Тихім океанї і опер ся о західне побереже Америки (н. пр. коло Сан Франціско); ба, той рух моря перенїс ся аж на Атлянтийский океан і зайшов з одної сторони до францускош побережа з другої аж до середної Америки; до Панами. З того часу, який потребувала филя, щоби від Кракатава зайти аж до Порт Елїзабет, обчислено, що филя та робила на годину 306 морских миль.

Так само як море порушив ся і потряс ся цїлий воздух. Головний вибух з дня 27 серпня потряс так сильно воздухом, що зробив в нїм филю, котра облетїла цїлу землю довкола. Розуміє ся, що той рух воздуха в далеких сторонах від Кракатава, не був вже так сильний, щоби єго люди могли на собі відчути; але по барометрах можна то було добре видїти. В 10 годин по вибуху, викликаний ним рух воздуха спостережено аж в Берлинї, а з того обчислено скорість воздушної филї на більше як 1000 метрів на годину.

Та й маса яку сей вулькан викинув була величезна; она складала ся головно з бімштину і дуже мілкого попелу. Голяндский учений Вербек обчислив що Кракатава викинув що найменше яких 18 гранних (кубічних) кільометрів маси, з котрих 12 упало на 12 кільометрів далеко довкола самого вулькану і від того зробила ся верства на яких 20 до 40 метрів груба. Позаяк море на півночи від острова аж до острова Себезіє було 36 метрів глубоке, то по вибуху не могли вже сюди кораблї перепливати. Крім того два давні острови значно збільшили ся а утворили ся два нові, один на 3, другий на 4 квадр. метрів великі, котрі лиш мало виставали понад воду; але пізнїйше вода їх змила.

Ще про одно з явище, яке при сім вибуху було видко, треба тут згадати. Зараз по вибуху, ще в перших днях серпня спостережено насамперед близько вулькану, а відтак і в дальших сторонах від него, що сонце прибирало якусь дивну, звичайно зеленаву барву. Говорено, що се від того дрібонького пороху, який по вибуху піднїс ся високо в гору. Під

на Шірфа. якийсь Іван Мах з Ліхтенверт коло Вінер-Нанштадт за фірмана і продав одного разу цілий его віз разом з набором корковнх плит і кіньми, разом вартости 6000 К, і втік. Дня 23 с. м. пізнав его на триєстиньскім гостинця жандарм і задержав. Мах був дуже елеґантно убраний і мав при собі золотий годинник з золотим ланцушком, та став доказувати жандармови, що він мабуть помиляє ся, коли его уважає за якогось Маха; він не Мах але Еміль Кнавер, фабрикант з Відня, котрий лише що приїхав сюди зелізницею. Жандарм, що аж надто добре знав того пташка, вже его не вустів, лиш наложив єму кайданки та повів до суду в Медлінґ. Коли ішли туди, стрітила їх якась стара жінка а побачивши скованого арештанта крикнула: Іване, а тиж що такого зробив?! — і прибігла до него. На питанє жандарма, чи она знає того чоловіка, відповіла она: Та як же би не знала? Преці то мій син Іван, котрого я вже два роки не виділа. — Показало ся, що той Мах допустив ся ще кількох розбоїв.

— **Як в байці.** Париска ґазета „Figaro“ розповідає слідуючу зовсім правдиву подію, котра звучить як би яка байка: На бульварі Порт Рояль мешкала стара якась пані іменем Марпіне, що жила собі вигідно із своєї ренти. Тамтого літа ішла пані Марпіне одного разу до церкви і дала якомусь сліпому жебракови, що сидів на розі Кур ля Рен дза су (десять сотиків на наші гроші). Призадумавшись над долею бідного жебрака ішла она поволи дальше і дивила ся в землю та знайшла при сій нагоді полярес, в котрім не було ні найменшого сліду о тім, хто его властителем, але за то було 80 новісеньких банкнотів по тисяч франків. Она занесла найдені гроші на префектуру а там їй сказали, що скоро до року ніхто не зголосить ся по ті гроші то они перейдуть на єї власність. Отже сими днями дали їй з префектури знати, що ніхто не признав ся до тих гроший і она може їх собі відобрати. Она пішла зараз а коли вернула з тими 80.000 домів застала на столі лист від свого банкира, котрий доніс їй, що єї льос виграв 100.000 франків.

— **Також звичаєве право.** В однім місточку в долішній Австрії відбувала ся недавно забава з танцями, підчас котрої один з молодих мужчин вдарив панну в лице за то, що не хотіла з ним танцювати, і так зробила єму сором перед всіма кавалєрами. Справа ся прийшла сими днями перед суд, а обжалований оправдував ся, що „у них“ себ то в їх місті, єсть таке право звичаєве, що той, котрого панна оскорбить тим, що не піде з ним в танець, мстить ся ударом в лице. На то відповів судия, що єсть знов таке право, що тих, котрі бють других в лице, і самі собі роблять справу, замикають до арешту, і казав таки зараз его замкнути.

Телеґрами.

Париж 27 серпня. Шах перский, прибувши до французского берега в Кале, вислав до короля Едварда VII телеґраму з подякою за горяче і щире приняте якого зазнав в Льондоні і з впевненєм, що все буде мило згадувати свій побут в Анґлії.

Рим 27 серпня. Italia доносить, що міністер війни предложить палаті на найблизшій сесиї проект закона о дволітній войсковій службі.

Харків 27 серпня. Цар надав поліцмайстрови Безсонови, раненому в часі замаху на князя Оболеньского, ордер сьв. Володимира.

Відень 27 серпня. Neues W. Abendblatt доносить з Льондона: Вчера відбула ся в Утрехті парада бурских провідників, на котрій Кріґер зрезиґнував зі становиша начального провідника Бурів, а вибрано ґен. Боту начальником бурского сторонництва в полудневій Африці.

конець падолиста 1883 р. спостережено знов в Европі, що зараз по заході сонця показувало ся на небі якесь червоне зарево. І се пояснювано тим самим порохом у воздусі, а навіть обчислювано, що той дуже дрібонький порох, який вулькан викинув із себе дістав ся до висоти яких 60.000 до 70.000 м. висоти і там держить ся цілими місяцями та єсть причиною тих зявиш. Доси того не доказано, що так єсть дійстно; але треба й то тут додати, що такі самі зявища — о скілько то можна судити з вістий в ґазетах — видко було зараз і по вибуху на Мартиніці.

А тепер ще кілька слів про вибух гори Ґунунґ Ґелюнґунґ, котрий так описує німецкий учений Юнґгун:

До р. 1822 уважано гору Ґунунґ Ґелюнґунґ на Яві за зовсім вигаслий вулькан; аж сего року він відозвав ся знову. Гора та стоїть серед дуже урожайної рівнини засіяної рижом, а на ній розложили ся сотки малих сіл окружені кокосовими пальмами. День 8 жовтня був дуже горячий. Около полудня все населенє спало, коли о 1 годині роздав ся страшенний гук і якийсь підземний шум та земля затрясла ся. Люди стали втікати зі своїх хат і страх їх взяв, коли побачили, що з кратеру Ґунунґ Ґелюнґа добув ся чорний стовп диму величезного обєму, закрив ціле небо і в одній хвили закрив сонце так, що зробило ся темно, як би серед ночи. Люди втікали і бігали самі не знаючи куди. За кілька хвиль опісля і кілька тисячів з них вже не жили; їх вкрив або намул, котрий гора викидала, а котрий спадав з гори у величезній масі або погибли в горячій воді, котра, змішана з намулом та камінєм, випливала з кратеру у величезній масі та залляла все на півтретя милі довкола, знищила всі села, поля і ліси та зробила з них синяво сіру калюжу вкриту трупами людий і зьвірять та розваленими домами і поломаними пнями. По через ту масу намулу і розвалин плили потоки Чікупір і Чівулян, що були страшенно прибули і все заливали та забирали, що лиш їм стояло в дорозі. В них потонуло ся ще богато тих людей, котрі гадали, що вже уратували ся від вибуху. Повні людских трупів та всілякої зьвірини котили они повну намулу, кипячу воду до полудневого побережа, з котрого люди повтікали були на горби. По трох годинах, о 4 годині з полудня вибух трохи ослаб, а о 5 год. всему був вже конець. Многі села зі всіми людьми лежали вже присипані вульканічним намулом та камінєм так, що й сліду з них не було видко, а ціла земля на полудневий всхід від гори вкрила ся була намулом на 30 до 40 стіп високо.

Але на тім не скінчило ся, мало прийти ще страшнійше. О 7 г. вечером дня 12 жовтня зачала гора знов гриміти і викидати величезну масу горячого намулу і води. Перецуджені люди стали втікати, аж побачили нараз, що вода обливає їх зі всіх боків. Тогди втекли они на малі горби, бо до 100 стіп високі, де під пахучими деревами камбоджа були сьвяті гроби їх родичів і предків. Там мали они надію уйти смерти. Тимчасом горячий намул котив ся заєдно близше і близше вода підносила ся щораз висше. Наконець досягнув намул і горби, одні з них залляв а другі під ним розступили ся і так отворили один великий гріб, де тої ночи під намулом згинуло 2000 людий.

(Дальше буде)

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).